

Til: **Kulturdirektoratet**
Fra: Norsk Skuespillerforbund

19. februar 2026

Høringssvar – Verdiprinsipper og strategi for rimelig betaling for kunstnerisk arbeid

Norsk Skuespillerforbund takker for muligheten til å svare på denne høringen. Vi organiserer profesjonelle skuespillere innen scenekunst, film, TV og voice. Blant våre medlemmer er i overkant av 70 % frilansere og selvstendig næringsdrivende, og omfattes ikke av den ordinære lønnsfastsettelsen i arbeidslivet. Spørsmålet om rimelig betaling for kunstnerisk arbeid er derfor helt avgjørende for om skuespilleryrket kan opprettholdes som profesjon over tid.

Som del av Kunstnernetverket har forbundet deltatt i arbeidet med utviklingen av verdiprinsippene, og står også bak et eget høringssvar utarbeidet av Kunstnernetverket.

1. Generelle merknader

Norsk Skuespillerforbund er positive til etableringen av allmenne verdiprinsipper for rimelig betaling for kunstnerisk arbeid. Det er viktig at staten anerkjenner at kunstnere har særlige økonomiske utfordringer, og at gratisarbeid og underbetaling bidrar til svekket rekruttering og kvalitet i sektoren. Prinsippene er nødvendige for å sikre større forutsigbarhet og bærekraft i kunstnerøkonomien.

Norsk Skuespillerforbund gjennomførte i tidsperioden desember 2025 – januar 2026, en spørreundersøkelse blant profesjonelle skuespillere i Norge. Undersøkelsen viser utbredt økonomisk usikkerhet og pressede arbeidsvilkår for vår yrkesgruppe.

Blant respondentene oppgir 53,5 % at de har takket ja til dårligere betalte oppdrag fordi de trengte arbeid, 51,7 % vurderer arbeidsforholdene som dårlige eller svært dårlige, og kun 10,5 % rapporterer om økte honorarer de siste tre årene. 42 % mottar ofte jobbtilbud under tariff.

Så godt som alle respondentene i undersøkelsen bruker arbeidstid på ubetalt arbeid, og nesten 2 av 10 oppgir at ubetalt arbeid fyller over halvparten av arbeidstiden deres.

Funnene i undersøkelsen indikerer at det ikke er snakk om enkelttilfeller, men et strukturelt problem. Verdiprinsippene må derfor ses som et nødvendig virkemiddel for å bidra til stabilisering av kunstnerøkonomien. Det er positivt at offentlig finansierte institusjoner gis et særlig ansvar for etterlevelse av prinsippene.

2. Internasjonale erfaringer

Norsk Skuespillerforbund slutter seg til vurderingen om at erfaringer fra Norden viser at bransjespesifikke avtaler er et utbredt virkemiddel, men at slike ordninger ikke nødvendigvis gir bedre betaling dersom de ikke følges opp med økte bevilgninger. For skuespillerfeltet innebærer dette at innføring av nye krav, uten tilsvarende finansiering, i praksis kan føre til:

- redusert produksjonsomfang
- kortere prøveperioder
- lavere samlet sysselsetting

Dette indikerer at tiltak for rimelig betaling må kombineres med tilstrekkelige økonomiske rammer for å oppnå ønsket effekt.

3. «Følg eller forklar»

Norsk Skuespillerforbund støtter innføring av «følg eller forklar»-prinsippet. Dette bygger videre på arbeidet Kulturdirektoratet har startet med innhenting av data for betalingspraksis ved institusjoner.

Et slikt prinsipp vil kunne:

- øke transparensen om honorarnivåer
- synliggjøre gratisarbeid
- styrke kunstnernes forhandlingsposisjon
- motvirke at institusjoner og tilskuddsmottakere fortsetter å bruke «for trange budsjettammer» som pressmiddel for å få kunstnere til å akseptere lavere honorar enn tariff/bransjestandard

Det forutsetter imidlertid at avvik faktisk får konsekvenser for styring og tilskudd.

4. Kommentarer til selve prinsippene

Norsk Skuespillerforbund støtter prinsippene, og vil særlig fremheve:

Gratisarbeid som skjult subsidiering

Skuespillere utfører i dag betydelig ubetalt arbeid, blant annet gjennom self-tapes, utviklingsarbeid og prøver. Dette må anerkjennes som en strukturell utfordring.

Beste praksis

Innen vårt felt finnes etablerte tariffavtaler og standardkontrakter som bør brukes som norm.

Offentlig finansierte aktørers ansvar

Dette må gjelde både statlige, regionale og kommunale institusjoner.

Budsjettering

Kunstnerhonorar må legges inn i budsjettet før prosjektet igangsettes, ikke som en restpost.

Kontrakter

Krav om kontrakt må presiseres som kontrakt inngått i god tid før arbeidet starter.

5. Strategi – veien videre

Norsk Skuespillerforbund vil understreke at det avgjørende arbeidet nå gjenstår: å legge en strategi for å gjøre prinsippene operative og effektfulle. Strategien bør sikre:

- større åpenhet om budsjettering
- tydelig øremerking av midler til kunstnerhonorar
- systematisk involvering av kunstnerorganisasjoner

I vår undersøkelse for profesjonelle skuespillere oppgir 74 % av respondentene skuespilleryrket som svært meningsfullt. Likevel vurderer 4 av 10 skuespillere å forlate yrket eller er usikre på om de kan fortsette. De viktigste årsakene til dette er økonomisk usikkerhet, for lite arbeid, psykisk belastning og ønske om mer forutsigbarhet.

83,1 % opplever at politikere i liten grad bryr seg om skuespilleres arbeidsvilkår.

Dette tilsier at prinsipper alene ikke er tilstrekkelig.

Norsk Skuespillerforbund mener derfor at:

- allmenne prinsipper må følges opp med spesifikke avtaler tilknyttet de ulike kunstfeltene
- disse må utvikles i dialog med kunstnerorganisasjonene
- de må støttes av friske, øremerkede midler, for å unngå reduksjon i kulturtilbud

Videre må kunnskapsgrunnlaget ikke begrenses til institusjonene. Kunstnere sitter med førstehåndserfaring fra praksisfeltet og må involveres i videre arbeid.

Til slutt vil vi påpeke at selv om prinsippene for rimelig betaling for kunstnerisk arbeid er en viktig oppfølging av Kunstnarkår, gjenstår det fortsatt å ta tak i problemstillingene- og spørsmål rundt sosiale rettigheter som pensjon og sykelønn. For frilansskuespillere er dette avgjørende for et bærekraftig yrkesliv, og her må staten ta et tydelig ansvar.

Norsk Skuespillerforbund stiller seg til disposisjon for videre dialog om hvordan regjeringens mål om at kunstnere skal få rimelig betalt for kunstnerisk arbeid, kan omsettes i praksis.

Vennlig hilsen

Norsk Skuespillerforbund, v/ forbundsleder Per Emil Grimstad